

УДК 330.101.541

СЬОГОДЕННЯ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ

О. В. Калетник

студент 5 курсу, група УФЕБм, навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Науковий керівник – асистент О. В. Котик

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

Стаття присвячена дослідженню теоретичних та практичних проблем сучасного стану реформування державно-приватного партнерства в Україні. Розглянуто процес формування проектів державно-приватного партнерства в Україні та запропоновані напрями ефективного їх реформування.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, приватний сектор, державний сектор, взаємодія, концесія, економічна модель.

Статья посвящена исследованию теоретических и практических проблем современного состояния реформирования государственно-частного партнерства в Украине. Рассмотрен процесс формирования проектов государственно-частного партнерства в Украине и предложены направления эффективного их реформирования.

Ключевые слова: государственно-частное партнерство, частный сектор, государственный сектор, взаимодействие, концессия, экономическая модель.

The article investigates theoretical and practical problems of the current state of reform of public-private partnership in Ukraine. The process of formation of public-private partnership projects in Ukraine and proposed lines of effective reform.

Key words: public-private partnership, the private sector, public sector, interaction, concession, economic model.

Розбудова інноваційної економіки в Україні все більше спонукає до ґрунтовного взаємозв'язку держави і приватного сектору. Державно-приватне партнерство є основним та базовим механізмом і процесом реалізації політики модернізації економіки нашої країни, розв'язання надзвичайно гострих соціально-економічних проблем [5].

Для впровадження великих модернізаційних проектів у різноманітних галузях економіки необхідні вагомий інвестиційний ресурс, базою якого є приватний бізнес. Паралельно з тим, у стані післякризового розвитку підвищується зацікавленість бізнесу до державної підтримки, яка дасть змогу зменшити ризики приватних інвестицій, покращити надійність та міцність інвестиційних проектів для кредитних організацій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми реформування проектів державно-приватного партнерства достатньо широко розглядаються науковцями як у світі, так і в Україні. Зокрема, теоретичні та практичні питання процесів реформування механізму державно-приватного партнерства висвітлені в працях таких відомих науковців, як С. Зубченко, О.М. Луценко, А.С. Музиченко, А.Л. Бержанір, Ф.В. Узонов та інших [1-6].

Метою роботи є розробка та обґрунтування методологічних питань, методичних та практичних рекомендацій щодо механізму державно-приватного партнерства в Україні та

напрямів його вдосконалення з урахуванням забезпечення комплексу суспільних інтересів в цій сфері.

Для досягнення зазначеної мети автором були вирішені такі завдання:

- визначено економічний зміст та структуру системи функціонування державно-приватного партнерства та проаналізовано механізми побудови та покращення законодавчо-методичного забезпечення;

- сформовані стратегічні цілі та напрямки розвитку і шляхи вдосконалення державно-приватного партнерства в Україні.

Досить актуальною, але в той же час і неоднозначною для України є тема розвитку державно-приватного партнерства (далі – ДПП). З одного боку, у держави є велика потреба в залученні інвестицій для розвитку інфраструктурних проектів. А з іншого, підлягає удосконаленню нормативне регулювання відносин, які складаються в рамках ДПП. Це може привести до підвищення інтересу інвесторів до даної сфери, що в майбутньому дасть змогу реалізувати масштабні проекти.

На сьогодні створення сучасної та ефективної інфраструктури є однією з важливих складових частин розвитку України. Без цього фактору неможливо забезпечити гідну якість життя для українців. Навіть при ідеальному кліматі та при повільному розвитку бізнесу, транзакційні і логістичні витрати суб'єктів підприємництва при існуючій інфраструктурі надзвичайно високі. Цей фактор показує, що Україні доведеться ще досить довго «йти в Європу». Не потрібно забувати і про те, що модернізація інфраструктури є двигуном економічного розвитку.

У Законі України «Про державно-приватне партнерство» дане поняття сформульовано як співробітництво між державою Україна та територіальними громадами в особі конкретних органів державної влади та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами – підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору [1].

З метою встановлення чітких і прозорих правил роботи в сфері ДПП у 2010 році був прийнятий Закон «Про державно-приватне партнерство». Але при вступі даного закону в дію кількість великих проектів не збільшилась, у зв'язку з відсутністю детальних ознак, які давали би змогу віднести певні проекти до державно-приватного партнерства, мінімальними гарантіями для інвесторів, обмеженням сфер ДПП та низкою інших чинників. Але вже 24.11.2015 року Верховна Рада України прийняла Закон «Про внесення змін до деяких законів України відносно усунення регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства» для того, щоб покращити функціональні механізми даної сфери, розширити об'єми гарантій для приватних інвесторів і усунення протиріч між законодавчими актами. Цей Закон, який вступив в дію в травні 2016 року, вносить зміни до ряду інших законів: «Про концесії», «Про державно-приватне партнерство», «Про управління об'єктами державної власності» та «Про міжнародне приватне право».

Впровадження інфраструктурних проектів із застосуванням механізмів державно-приватного партнерства здатна забезпечити кожному регіону України економічне зростання, залучення інвестицій, створення нових робочих місць. У свою чергу, розвинена інфраструктура значно підвищує інвестиційну привабливість, створює основу для реалізації бізнес-проектів і, як наслідок, стійкого зростання доходів населення і регіональних бюджетів [4, С. 26–27].

Як показує світовий досвід, механізм ДПП використовується у проектах щодо побудови нових об'єктів виробництва, розбудови інфраструктури (дорожньо-транспортної, комунікаційної, інформаційної тощо), під час геологічної розвідки родовищ та у процесі видобутку корисних копалин, а також при вирішенні питань енергозбереження, управління нерухомістю, модернізації об'єктів житлово-комунального господарства, утилізації відходів виробництва і споживання, наданні якісних послуг з охорони здоров'я, очищення води та в

процесі розвитку туризму.

Для кращого розуміння даної проблеми дослідження проаналізуємо застосування державно-приватного партнерства в різних країнах світу. Механізм державно-приватного партнерства в цих країнах реалізується у вигляді інфраструктурних та гуманітарних проектів, здійснення проектів щодо захисту навколишнього середовища.

До інфраструктурних проектів можна віднести наступні: розбудова автомобільних доріг, шкіл і лікарень (Велика Британія, Іспанія, Фінляндія, Канада); побудова швидкісних автомобільних і залізничних доріг, метрополітену та аеропортів, стадіонів (Франція, Австрія, Португалія, Туреччина та Греція); реконструкція та побудова нових поромних переправ (Румунія, Болгарія, Греція) [2].

Прикладом гуманітарних проектів можуть слугувати: покращення якості освіти і охорони здоров'я (США та Канада); створення бази для проведення наукових досліджень. Зразком впровадження проектів стосовно захисту навколишнього середовища може слугувати така країна як Канада [2].

Туреччина, наприклад, змогла підняти показник ВВП в три рази впродовж 10-річного терміну завдяки застосуванню механізму ДПП, отримавши 115 млрд доларів США інвестицій в 193 проекти ДПП. Основними секторами інвестування були: енергетика, дороги, порти, аеропорти та охорона здоров'я [3].

Вищенаведений матеріал стосовно набутого досвіду як економічно розвинутих країн, так і країн, що розвиваються, нашою думкою, що подібні проекти в галузі ДПП дають змогу в короткі терміни «затягнути» приватний капітал в інфраструктурні проекти та вибудувати швидко і цілеспрямоване економічне зростання навіть за умови нестачі державних вкладень.

Що стосується нашої країни, то державно-приватне партнерство – це покращення фінансового рівня країни, бюджетного та податкового законодавства з метою покращення інвестиційного клімату і розробки цільових проектів отримання державної підтримки, а також законодавства з питань формування та застосування механізму тарифного регулювання. Також це один з найбільш перспективних способів залучення інвестицій в існуючу державну і комунальну інфраструктуру. Тим більше, коли програма тотальної приватизації не реалізована повною мірою.

Співпраця держави та бізнесу, як правило, набуває розвитку у тих галузях, які є важливими як для вдосконалення національної економіки, так і економіки в цілому та соціально значимі для суспільства. Якщо обидва ці фактори збігаються, для розвитку подібних галузей використовується стратегія партнерства держави і приватного бізнесу, наприклад, у формі створення спільних підприємств зі змішаним державно-приватним капіталом. В рамках ДПП держава не тільки отримує додаткове фінансування, але і розділяє з приватним партнером ризики при організації та управлінні спільним проектом [3, С. 75-76].

Для того, щоб на практиці запровадити базові проекти та механізми ДПП, необхідно провести цільову державну політику у галузі розвитку державно-приватного партнерства, яка націлена на розбудову комфортного економічного та управлінського середовища для розробки й впровадження механізмів, а саме:

- удосконалити нормативно-правову основу здійснення відносин та інституційного забезпечення розвитку ДПП;
- підвищити гарантії захисту інтересів державних та приватних партнерів у процесі розробки, затвердження та впровадження проектів [5];
- створити комфортне з економічної точки зору, середовище для ведення бізнесу, що дасть змогу вдосконалити інвестиційний клімат податкової та регуляторної сфери;
- сформувати на державному, регіональному та місцевому рівнях бази інвестиційних проектів, що зможуть здійснюватись на засадах ДПП;
- дослідити та розробити техніко-економічне обґрунтування проектів. При цьому

можна зазначити, що витрати на таке обґрунтування будуть повернені приватним інвестором після прийняття рішення щодо впровадження проекту;

– пришвидшити готовність та розпочати впровадження основних, на нашу думку, проектів ДПП у галузі будівництва автомобільних доріг, модернізації ЖКГ [6].

Аналізуючи застосування ДПП в нашій країні, для держави вкрай важливим є репутація як приватного, так і координуючого партнерів. Запорука успіху на сьогоднішній день полягає в незаангажованості компанії, яка готова взяти на себе ризики управління процесами ДПП і стати провідником між усіма зацікавленими учасниками проекту.

Отже, для ефективного реформування механізму державно-приватного партнерства в Україні необхідно в першу чергу покращувати та вносити корективи до нормативно-правової бази регулювання відносин ДПП, удосконалювати інституційне та правове формування підготовки й реалізації проектів ДПП, підвищувати рівень забезпечення захисту інтересів приватних інвесторів та держави у реалізації проектів ДПП, формувати загальне сприятливе середовище для бізнесу, що ґрунтується на вдосконаленні інвестиційного клімату, податкового та регуляторного середовища. Це дасть змогу уникнути деяких проблем, які виникають в даній сфері. Тоді сфера ДПП в Україні буде цікавою для інвестора, особливо в контексті великих інфраструктурних проектів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 року № 2404-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nau.ua/druk.php?name=332930-01072010-0.txt>.
2. Зубченко С. Перспективи використання державно-приватного партнерства у реалізації українських гуманітарних проектів / С. Зубченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1068/>.
3. Луценко О. М. Державно-приватне партнерство як чинник удосконалення взаємодії бізнесу та влади в Україні / О. М. Луценко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності – Запоріжжя, 2015. – Т. 1. – С. 74–79.
4. Музиченко А. С. Державно-приватне партнерство як інститут взаємодії влади та бізнесу / А. С. Музиченко, А. Л. Бержанір // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Умань, 2014. – С. 25–36.
5. Узонов Ф. В. Удосконалення інструментарію реалізації державно-приватного партнерства в Україні: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління: 25.00.02 «Механізми державного управління» / Ф. В. Узонов. – Київ, 2015. – 381 с.
6. Щодо розвитку державно-приватного партнерства як механізму активізації інвестиційної діяльності в Україні : аналіт. зап. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/articles/816/#_ftn6.